

Sygn. akt III UK 322/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania J. G.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
o prawo do zasiłku chorobowego i inne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 5
września 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego -
Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.
z dnia 24 maja 2018 r., sygn. akt IV Ua (...),

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.
na rzecz J. G. 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 maja 2018 r., Sąd Okręgowy w S. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. od wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 30 listopada 2017 r., w sprawie z wniosku J. G. o prawo do zasiłku chorobowego i inne.

Sąd Rejonowy zmienił zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 czerwca 2017 r. w częściach dotyczących obowiązku zwrotu wypłaconego zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, ustalając, że na ubezpieczonej nie ciąży ten obowiązek.

Podzielił pogląd Sądu Najwyższego wskazany w wyroku z 9 października 2006 r., II UK 44/06 (OSNP 2007 nr 19-20, poz. 295) iż nie każdy przejaw aktywności stanowi wypełnienie przesłanki z art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, powodujący utratę prawa do zasiłku chorobowego. Nie dochodzi do wypełnienia przesłanek z art. 17 przywołanej ustawy, gdy były to zachowania o charakterze incydentalnym, wymuszone okolicznościami. Przyjął, iż w dniach 13 września 2013 r., 11 października 2013 r., 7 listopada 2013 r., 2 grudnia 2013 r., 13 stycznia 2014 r. i 11 lutego 2014 r. czynności wynikające z umowy zlecenia zawartej z PZU Centrum Operacji Pracowniczych wykonywała nie ubezpieczona, a jej mąż A. G.. Zatem, w okresie orzeczonej niezdolności do pracy od 9 września 2013 r. do 14 lutego 2014 r. ubezpieczona nie wykonywała pracy zarobkowej skutkującej utratą prawa do zasiłku chorobowego. Jeżeli chodzi o logowania w dniach 9 sierpnia 2016 r., 11 października 2016 r. i 6 grudnia 2016 r., to zdaniem Sądu Rejonowego zatwierdzenie przez ubezpieczoną w systemie informatycznym deklaracji rozliczeniowej ubezpieczonych pracowników stanowiło czynności incydentalne, wymuszone okolicznościami, wykonywane raz w miesiącu. Żaden inny pracownik nie mógł ubezpieczonej w tym zastąpić. Zatem w okresie orzeczonej niezdolności do pracy od 4 sierpnia 2016 r. do 10 sierpnia 2016 r. i sprawowania opieki nad chorym dzieckiem w wieku do ukończenia 14 lat w okresie od 10 października 2016 r. do 14 października 2016 r. i od 1 grudnia 2016 r. do 9 grudnia 2016 r. czynności wykonywane przez ubezpieczoną nie stanowiły takiego przejawu aktywności zawodowej, który powodowałby utratę prawa do zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego. Nadto, Sąd Rejonowy przywołując treść art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych zauważył, że organ rentowy nie pouczył ubezpieczonej o okolicznościach wyłączających prawo do pobrania świadczeń. Brak pouczenia zwalnia osobę bezpodstawnie pobierającą świadczenie z obowiązku ich zwrotu.

Sąd Okręgowy podzielił ocenę Sądu Rejonowego, że wykonywanie czynności związanych z zalogowaniem się do P. celem potwierdzenia rozliczeń grupowych ubezpieczeń pracowników należy potraktować jako czynności incydentalne. Czynności te wymagały jedynie kilku minut na przeprowadzenie

operacji w systemie informatycznym. Ponadto, zdaniem Sądu Okręgowego, podkreślenia wymaga również fakt, że czynności ubezpieczonej były ściśle związane ze stosunkiem pracy, jaką wiązał ubezpieczoną z dwoma pracodawcami. Tylko ona miała możliwość wykonania tych czynności ze względu na znajomość loginu. Sąd Okręgowy podzielił dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę prawną, iż nie każdy przejaw aktywności wypełnia przesłanki art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Podzielił również kwestię związaną ze świadomością ubezpieczonej co do skutków prawnych podejmowania czynności zarobkowych w okresie niezdolności do pracy. Ubezpieczona nie była pouczone przez organ rentowy odnośnie ewentualnych skutków otrzymywania wynagrodzenia w okresie pobierania zasiłku chorobowego lub opiekuńczego, a w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego pouczenie stanowi warunek niezbędny do nałożenia obowiązku zwrotu nienależnych kwot.

Skargę kasacyjną oparto na naruszenie prawa materialnego: art. 84 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Skarżący wniósł o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem istnieje potrzeba wykładni przepisu prawnego, to jest art. 84 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1778) budzącego poważne wątpliwości oraz wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego. Zdaniem skarżącego aktualnie w odniesieniu do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego (czy też zasiłku opiekuńczego) zapadają odmienne wyroki sądów powszechnych. Z jednej strony sądy powszechne powołują się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2017 r., sygn. akt II UK 753/15, z którego wynika, że w przypadku wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy, wypłacone świadczenia nie mogą być uznane za nienależnie pobrane świadczenia, gdy nie jest spełniona przesłanka określona w art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, to jest pouczenie świadczeniobiorcy o braku prawa do pobierania świadczeń. Z drugiej strony, zapadają również wyroki sądów powszechnych w oparciu o wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2017 r., sygn. akt: I UK 287/16, z którego wynika,

że ustalenie przez sąd, iż ubezpieczony pobierający zasiłek chorobowy nie był pouczony o braku prawa do tego świadczenia, nie może być wystarczającą podstawą do stwierdzenia, że nie obciąża go obowiązek zwrotu pobranego zasiłku chorobowego, do którego utracił prawo wskutek wykonywania w okresie pobierania świadczenia pracy zarobkowej. Zdaniem skarżącego z wyroku tego wynika, że mimo że świadczeniobiorca nie był pouczony o braku prawa do pobierania świadczeń, wypłacone mu świadczenie może być uznane za nienależnie pobrane, gdyż świadomie wprowadził w błąd organ rentowy. Podobna interpretacja występowała już we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 stycznia 2011 r., sygn. akt II UK 194/10 i z dnia 9 lutego 2017 r., sygn. akt II UK 699/15).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151). Zauważyć należy, że o rzeczywistych rozbieżnościach w judykaturze można mówić tylko wówczas, gdy brak zgodności rozstrzygnięć dotyczy takich samych lub bardzo zbliżonych stanów faktycznych, co skarżący powinien wykazać (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, LEX nr 2497710).

Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga przytoczenia i poddania analizie odmiennych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Zauważyć należy, że problem prawny przedstawiany w ramach wątpliwości interpretacyjnych wynikających z rozbieżnego orzecznictwa sądów bądź ujęty jako istotne zagadnienie prawne występuje w sprawie tylko wtedy, gdy ocena prawna Sądu Najwyższego będzie miała wpływ na rozstrzygnięcie skargi kasacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 października 2015 r., I PK 23/15, LEX nr 2021942 i z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 592/14, LEX nr 1678067). Skarżący wskazuje na potrzebę wykładni art. 84 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów. Pominął jednak, że w rozpoznawanej sprawie Sady *meriti* przyjęły, że nie każdy przejaw aktywności zawodowej stanowi wypełnienie przesłanki z art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, powodującej utratę prawa do zasiłku chorobowego. Nie dochodzi do wypełnienia przesłanek z art. 17 przywołanej ustawy, gdy podejmowane zachowania miały charakter incydentalny i były wymuszone okolicznościami. Sąd Rejonowy, a za nim Sąd Okręgowy oparły się w tym zakresie na wyroku Sądu Najwyższego z 9 października 2006 r., II UK 44/06, OSNP 2007 nr 19-20, poz. 295. Wskazać należy, że stanowisko to potwierdzają również późniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego - por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., I UK 42/17, LEX nr 2518846; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2016 r., III UK 82/15, LEX nr 2152430; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2012 r., I UK 70/12, LEX nr 1675215; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2010 r., III UK 71/09, LEX nr 585848. W rozpoznawanej sprawie Sady zatem uznały, że czynności wykonywane przez ubezpieczoną nie stanowiły takiego przejawu aktywności zawodowej, który powodowałby utratę prawa do zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego w myśl

art. 17 ust. 1 przywołanej ustawy. Oznacza to, że pobrane przez wnioskodawczynię świadczenie nie było nienależne. Bez znaczenia pozostaje, że Sąd Okręgowy, za Sądem Rejonowym, w swoim wyroku odniósł się również do wykładni art. 84 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, kwestionowanej następnie przez skarżącego i będącej przedmiotem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Skarżący nie zarzucił bowiem zaskarżonemu wyrokowi naruszenia art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Wskazał jedynie na naruszenie art. 84 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Oparcie skargi kasacyjnej wyłącznie na zarzucie naruszenia art. 84 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie podważa natomiast powyżej wskazanych ustaleń Sądów *meriti* co do braku możliwości zastosowania w rozpoznawanej sprawie art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Tym samym problem prawny poddany pod ocenę Sądu Najwyższego w ramach przesłanki przedsądu nie miałby wpływu na rozstrzygnięcie skargi kasacyjnej.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.